



Lausunto

7.4.2026

VN/10343/2024
VN/10343/2024-YM-76

Maa- ja metsätalousministeriö

Ympäristöministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudesta saaristolaista sekä valtioneuvoston asetuksesta saaristoasiain neuvottelukunnasta

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle saaristolaista sekä luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi saaristoasiain neuvottelukunnasta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi saaristolaki ja voimassa oleva laki saariston kehityksen edistämisestä kumottaisiin.

Esityksen tavoitteena on edistää saariston elinvoimaa ja vastata muuttuneeseen toimintaympäristöön saaristossa ja yhteiskunnassa. Ehdotetussa laissa säädettäisiin kuntien ja hyvinvointialueiden velvollisuudesta huolehtia siitä, että saariston vakituisilla asukkailla on käytettävissään palvelut saariston erityisolot huomioon ottaen sekä siitä, että saariston elinvoiman kehitys ja erityispiirteet otetaan huomioon saaristoa koskevassa päätöksenteossa. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös, että saariston erityisolosuhteet on otettava huomioon tuen tarvetta lisäävänä tekijänä muun lainsäädännön tukitoimien suunnittelussa ja kohdennuksessa.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että saaristoa ja siihen kuuluvia vesialueita koskevissa alueidenkäyttölain mukaisissa kaavoissa ja muissa suunnitelmissa on otettava huomioon saaristolaissa säädetyt tavoitteet. Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös avustuksesta saariston luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön hoitoon. Elinvoimakeskukset myöntäisivät avustuksen hakemuksesta valtion talousarvion rajoissa valtioneuvostuslain mukaisena valtioneuvostuksena.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi lisäksi valtioneuvoston velvollisuudesta saattaa eduskunta ajan tasalle antamalla eduskunnalle saariston tilanne- ja kehityskuva. Lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi parlamentaarista saaristoasian neuvottelukunnasta, jonka valtioneuvosto asettaisi.

Kommentit luvusta 4.2 Pääasialliset vaikutukset

Luvussa taloudellisista vaikutuksista (4.2.2) todetaan, että ”Avustuksen ensisijaiset käyttökohteet olisivat edelleen saaristoluonnon tai –maiseman hoitoa tai vaalimista koskevat toimenpiteet, mutta avustusta voitaisiin myöntää lisäksi saariston perinteisen kulttuuriympäristön rakennusten ja rakennelmien hoitoon ja vaalimiseen.”

Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan laissa tulisi varmistaa, ettei mahdollisteta päällekkäisyyksiä luonnon- tai kulttuuriperinnönhoitoon muiden rahoitusinstrumenttien kanssa eli, ettei avustusta voida myöntää samoihin toimenpiteisiin, joille on myönnetty jo jotain muuta samoihin toimenpiteisiin kohdistuvaa valtion julkista avustusta tai tukea.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 35
00023 Valtioneuvosto

Aleksanterinkatu 4-10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.ym@gov.fi

Säännöskohtaiset kommentit

11 § Alueidenkäytön suunnittelu

Alueidenkäytön suunnittelua koskeva säännös vastaisi sisällöltään pääosin voimassa olevaa säännöstä. Viittaus maankäyttö- ja rakennuslakiin muutettaisiin kuitenkin viittaukseksi alueidenkäyttölakiin. Saaristolain merkitys on tunnistettu myös valmisteltavana olevassa uudessa alueidenkäyttölaissa, jonka ehdotetussa 124 §:ssä viitataan saaristolain tavoitteisiin. Sen mukaan saaristolain tavoitteet on olisi otettava huomioon laadittaessa kaavaa saaristoalueelle.

Nyt lausunnolla olevan esityksen alueidenkäytön suunnittelua koskevan 11 §:n mukaan saaristoa ja siihen kuuluvia vesialueita koskevissa alueidenkäyttölain mukaisissa kaavoissa ja muissa vastaavissa suunnitelmissa on otettava huomioon saaristolain 1 §:ssä säädetyt tavoitteet *luoda edellytykset saariston elinvoiman vahvistamiselle ja saaristossa asumiselle sekä kulttuuriperinnön ja luontoarvojen vaalimiselle*. Säännös vastaa voimassa olevan saaristolain vastaavaa pykälää.

Esityksen pohjalta jää epäselväksi, mitä säännöksessä mainituilla muilla kaavoja vastaavilla suunnitelmissa tarkoitetaan. Ympäristöministeriö katsoo, että asiaa olisi hyvä tarkentaa säännöksessä tai vähintäänkin esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

12 § Avustus saariston luonnon, maisema tai kulttuuriympäristön hoitoon

12 §:n 1 momentin perusteluissa (s. 33) sanotaan, että ”Avustusta voitaisiin myöntää kuntalaissa tarkoitettulle tällaisen kunnan jäsenelle taikka yhdistykselle tai säätiölle, jolla on toimintaa tällaisessa kunnassa. Avustusta voitaisiin siis myöntää saaristokunnan lisäksi myös saaristo-osakunnille. Kyseisistä kunnista säädetään saaristokunnista ja muiden kuntien saaristo-osista, joihin sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä, annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä. Käytäntö vastaisi nykytilaa.” Ympäristöministeriö ehdottaa kyseisen kappaleen selkiyttämistä esim. alla olevalla muotoilulla ja tarkentamalla lakiviittausta.

Avustusta voitaisiin myöntää saaristokunnille ja saaristo-osakunnille. Kyseisistä kunnista säädetään saaristokunnista ja muiden kuntien saaristo-osista, joihin sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä, annetun valtioneuvoston asetuksen (1089/2016) 1 ja 2 §:ssä. Lisäksi avustusta voitaisiin myöntää kuntalaissa tarkoitettulle tällaisen kunnan jäsenelle taikka yhdistykselle tai säätiölle, jolla on toimintaa tällaisessa kunnassa. Käytäntö vastaisi nykytilaa.

Ympäristöministeriö myös pohtii, että avustettava kohde on lausunnolla olevan lain mukaan ymmärrettävästi oltava saaristokunnassa tai kunnan saaristo-osassa sekä avustuksen saaja voi olla kunta tai kuntalainen (410/2015) 3 §:ssä tarkoitettuna tällaisen kunnan jäsen, yhdistys tai säätiö, jolla on toimintaa tällaisessa kunnassa tai kunnan saaristo-osassa. Nyt lausunnolla olevassa säännöksen perusteluissa jää epäselväksi mitä tarkoittaa kunnan saaristo-osa avustuksen saajana.

Perusteluissa todetaan, että pykälän tavoitteena olisi kohdentaa avustukset siten, että niillä edistetäisiin saariston perinteisen kulttuuriympäristön, luonnon ja maiseman säilymistä ja kunnostamista. Kuitenkin 12 §:n perusteluiden mukaan kulttuuriympäristöön myönnettävät avustukset ovat toissijaisia suhteessa saaristoluontoon ja -maisemaan. Sen vuoksi ympäristöministeriö ehdottaa säännöksen perusteluihin (s. 33) selkeyttävää muotoilua: *Pykälän tavoitteena olisi kohdentaa avustukset siten, että niillä edistettäisiin saariston luonnon ja maiseman sekä perinteisen kulttuuriympäristön säilymistä ja kunnostamista.*

12 §:n 2 momentin mukaan ”Elinvoimakeskukset toimittavat ympäristöministeriölle yhteenvedot hakemuksista”. Ympäristöministeriö ehdottaa kyseisen säännöksen selkiyttämistä avaamalla perusteluissa sitä, missä vaiheessa yhteenvedot toimitetaan ja mikä niiden vaikutus on, esimerkiksi kirjaimella perusteluihin, että *ennen avustusten myöntämistä elinvoimakeskukset toimittaisivat ympäristöministeriölle yhteenvedot hakemuksista alueellisten määräraha- ja kiintiöiden / avustuskiiintiöiden valmistelua ja jakoa varten.*

HE:n luonnoksen perusteluissa sanotaan 4 momenttiin liittyen, että KEHA-keskuksen ”valvonta tapahtuisi pääasiassa maksatuksen yhteydessä jälkivalvontana. Se kohdistuisi maksatuspäätökseen sekä maksatukseen liittyviin teknisiin seikkoihin, esimerkiksi tositteiden asianmukaisuuteen”. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että esityksessä tuotaisiin selkeämmin esille miten kahden valvojan viranomaisen valvontatehtävät jakautuvat, jotta vältetään päällekkäisiä valvontatehtäviä.

Kansliapäällikkö

Juhani Damski

Ympäristöneuvos

Sanna Andersson

Jakelu

MMM Maa- ja metsätalousministeriö

VN/10343/2024-YM-76

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: